МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ

Кафедра податків і фіскальної політики

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Митна справа»

на тему:

«Митний контроль: організаційно-правове забезпечення та проблеми вдосконалення»

Виконала:

студентка групи ФМО-41

Шастків І. П.

Науковий керівник:

викладач Титор В. Й.

ТЕРНОПІЛЬ – 2017

План

Вступ

1. Сутність, основні форми та види митного контролю в Україні.

2. Здійснення митного контролю та правові засади функціонування органів митного контролю.

3. Напрямки вдосконалення механізму організації та проведення митного контролю в Україні.

Висновок

Список використаної літератури

ЗМІСТ

Вступ……4

1. Сутність, основні форми та види митного контролю в Україні…….6
2. Здійснення митного контролю та правові засади функціонування органів митного контролю……...14
3. Напрямки вдосконалення механізму організації та проведення митного контролю в Україні…….....20

Висновок…….....25

Список використаної літератури……..27

Вступ

Актуальність теми. Україна будучи демократичною, соціальною, правовою державою нерозривно пов'язана з вирішенням проблемних питань правового регулювання митного контролю та митного оформлення зовнішньо-економічних операцій. Можна з впевненості сказати, що міжнародна торгівля України розвивається стрімкими темпами. Спостерігається збільшення масштабів ввезення товарів до України, у зв'язку з чим міжнародні організації посилюють вимоги щодо вільного проникнення іноземних товарів на внутрішній ринок України. Тому, перед органами Державної фіскальної служби України (далі – ДФСУ) постають відповідальні та масштабні завдання щодо захисту економічного суверенітету країни, забезпечення її економічної безпеки, формування прибуткової частини Державного бюджету.

Митний контроль та митне оформлення товарів займають важливе місце в системі інструментів здійснення митної справи. Від ефективності процедур митного контролю, що застосовуються до товарів, які переміщуються через митний кордон України, залежить повнота виконання завдань, покладених на митні органи: виявлення контрабанди та порушення митних правил, сплата до Державного бюджету податків та зборів і т.д. Саме тому виникає потреба в покращення процедури здійснення митного контролю в Україні. Значною мірою це зумовлюється необхідністю підвищити ефективність митного контролю за здійсненням зовнішньоекономічних операцій, послабити роль суб'єктивного фактора під час прийняття рішень щодо митного контролю. Усе вищесказане обумовлює актуальність дослідження митного контролю та його організаційно-правового забезпечення [15, С.112].

В Україні проблемам митного контролю до останнього часу не приділялося достатньої уваги. Окремі питання, що стосуються цієї теми, знайшли своє відображення в працях таких дослідників: К. Кондратенко, І. Бережнюка, А. Павлова, С. Терещенка, Т. Іванова, І. Стефанюка, Л. Савченко, П. Пашка, М. Романів, Є. Лукашова, М. Білуха, Ю. Гупанова, А. Мазура та ін. Однак, незважаючи на доробок попередніх науковців, необхідно зазначити, що в Україні досі немає спеціальних досліджень проблематики митного контролю, що і зумовило вибір теми курсової роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження курсової роботи є визначення сутності митного контролю, розкритті його принципів в системі державного фінансового контролю в контексті захисту фінансових інтересів держави.

Основними завданнями роботи є:

- дослідити сутність, основні форми та види митного контролю в Україні;
- охарактеризувати процедуру здійснення митного контролю;
- провести аналіз показників контрольної діяльності митних органів;
- окреслити напрями вдосконалення механізму організації та проведення митного контролю в Україні.

Об'єктом дослідження є митний контроль як вид державного контролю та окрема функція митних органів.

Предметом дослідження є визначення організаційних та правових аспектів здійснення митного контролю в Україні.

Методи дослідження. Для ефективного висвітлення теоретичних та практичних даних у дослідженні використано такі методи: діалектний підхід як фундаментальний науковий принцип дослідження поняття митний контроль, метод спостереження, структурно-логічний, дедуктивний, статистичний, метод порівняння та узагальнення.

Інформаційну базу дослідження становлять: теоретична та монографічна література, публікації у періодичних виданнях, навчальна література, нормативно-правові акти України з питань митної справи, статистичні матеріали тощо.

1. Сутність, основні форми та види митного контролю в Україні

Важливою системою економічних та правових заходів забезпечення економічної безпеки та національних інтересів України виступає система митного контролю, котра відіграє важливу роль у формуванні митної системи країни.

Під митним контролем розуміють сукупність заходів, які здійснюються митними органами в межах своїх повноважень та з метою забезпечення дотримання норм митного законодавства [13, ст.4., п. 24].

Митному контролю підлягають усі товари та транспортні засоби, які переміщуються через митний кордон України.

Основною метою митного контролю, як зазначено у Митній енциклопедії, є перевірка проведення митних операцій та дій відповідно до митного законодавства; дотримання фізичними та юридичними особами, які беруть участь у митній діяльності, встановлених митних правил та процедур, а саме порядку переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України [1, 68].

В міжнародному законодавстві виділяють два види здійснення митного контролю:

1. контроль за переміщеннями – заходи, які застосовуються до товарів та транспортних засобів до або після їх прибуття/вибуття, або коли перебувають під митним режимом, до моменту їх випуску;
2. контроль на основі методів аудиту – заходи, за допомогою яких здійснюється правильне заповнення декларації на товари та

достовірність у них даних, при цьому перевіряються наявні документи, облікова документація та комерційна інформація, котра стосується декларування [1, 68-70].

Слід зазначити, що контроль за переміщенням товарів та транспортних засобів через митний кордон держави був притаманним митницям з моменту їх заснування, тоді як контроль на основі методів аудиту був запроваджений у 1973 році.

Отже, вище сказане дає змогу виділити основні функції митного контролю (табл. 1).

Таблиця 1

Функції митного контролю

Функція	Зміст функції
Фіскальна	забезпечує справляння мита, податків та інших митних платежів;
Контролююча	дотримання митного та податкового законодавства у сфері ЗЕД;
Регулююча	запровадження ефективного механізму здійснення внутрішньо та зовнішньоекономічної політики, встановлення спрощених процедур щодо переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон держави;
Захисна	захист національних інтересів держави на внутрішньому та зовнішньому ринках, захист прав та законних інтересів громадян та суб'єктів ЗЕД;
Інформаційна	інформування органів управління та суспільства про види, способи та наслідки порушень у сфері ЗЕД;
Профілактична	виявлення, попередження та припинення порушень митного законодавства;
Управлінська	розробка та реалізація управлінських рішень з метою підвищення ефективності системи митного контролю.

Джерело: складено автором

Реалізація зазначених функцій передбачає формування комплексної системи митного контролю, який є одним із напрямів державного фінансового контролю і здійснюється на різних стадіях виконання митних формальностей:

– *до митного оформлення* (попередній контроль) – шляхом надання митному органу попереднього повідомлення про намір здійснити переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон на основі оцінювання ризиків за попередніми митними деклараціями;

– *під час митного оформлення* (поточний контроль) – візуально із застосуванням інформаційних технологій шляхом проведення формалогічного контролю, контролю зіставлення, контролю із застосуванням системи управління ризиками та в інші способи, передбачені Митним кодексом України;

– *після митного оформлення* (наступний контроль) – під час здійснення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів у вигляді митного аудиту (наразі такий вид контролю є айбільш розповсюдженим у світовій практиці).

Як бачимо, система комплексного контролю за переміщуваними через митний кордон товарами та транспортними засобами складається з послідовних контрольно-перевірних заходів, що базуються на широкому застосуванні методів аналізу ризиків як на етапах отримання даних про наміри здійснити зовнішньоекономічну операцію та митного оформлення товарів під час такої операції, так і після випуску товарів у вільний обіг. Такі основні елементи являють собою постійний суцільний процес, спрямований на забезпечення захисту економічних інтересів держави, усунення порушень митного і податкового законодавства.

У науковому середовищі, зокрема О. Годованець, Н. Ведашенко, Ю. Кунєв, І. Несторишин, О. Вакульчик [4], Л. Івашова, Т. Єдинак, також

виділяють три основні види контролю, які інтегровано у загальну систему митного контролю.

До них, зокрема, віднесено:

1) попередній контроль у митній справі, спрямований на виявлення і попередження можливих правопорушень і настання негативних наслідків;

2) поточний контроль сприяє забезпеченню фінансової дисципліни, але відрізняється часом проведення, тобто здійснюється безпосередньо на етапі митного оформлення товарів і визначення обсягу податкових зобов'язань суб'єкта ЗЕД перед бюджетом;

3) наступний контроль, який виступає найбільш розповсюдженим видом у світовій фінансовій практиці [3].

До такої класифікації митного контролю за видами його здійснення схиляється більшість науковців. Однак тут необхідно зазначити, що з виникненням у світовій практиці інституту *уповноваженого економічного оператора* (далі – УЕО) функції митного аудиту було розширено, а саме митні аудитори наразі здійснюють контрольно-перевірні дії щодо достовірності відображення в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності суб'єктів господарювання зовнішньоекономічних операцій не лише після митного оформлення товарів, але й до того, як останнім надається статус УЕО. Таким чином наразі митний аудит має два напрями – постаудит та преаудит [2].

В загальному місце митного контролю в системі державного фінансового контролю та його структуру можна відобразити графічно (рис.1).

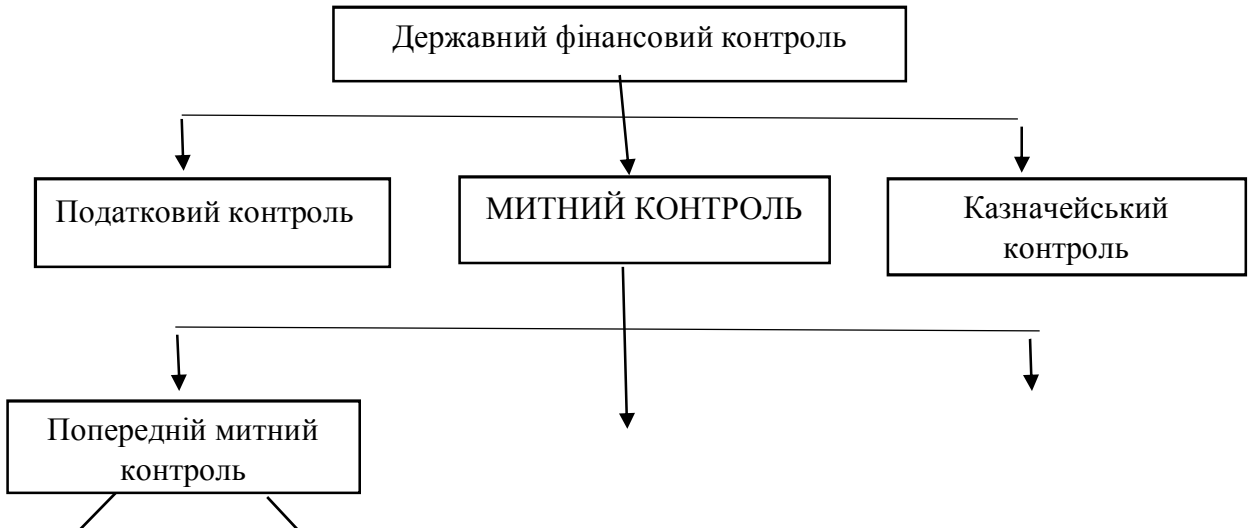

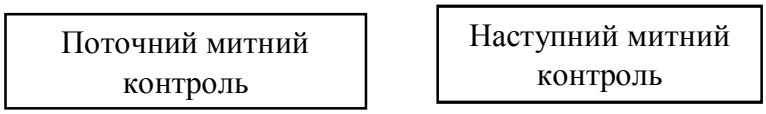

Рис. 1. Місце митного контролю в системі державного фінансового контролю та його структура

Такий підхід до структурування митного контролю вважаємо доцільним,

оскільки у науковій літературі вже зустрічаються такі поняття як попередній митний аудит – особливий вид митного контролю, що проводиться після одержання заявки економічного оператора з проханням про дозвіл застосування певних спрощених митних процедур і пільгових режимів [*2,* 260], а також митний постаудит – як одна з форм митного контролю у вигляді документальної перевірки посадовими особами митних органів підприємств – суб'єктів ЗЕД [4, С.19].

Зважаючи на вище викладене, пропоную ввести у науковий обіг та митне законодавство, зокрема до ст. 4 МКУ, таке визначення наступних понять:

Митний аудит – вид митного контролю, що здійснюється посадовими особами митних підрозділів з метою підтвердження достовірності відображення у документації суб'єктів ЗЕД інформації про обсяги зовнішньоекономічних операцій, правильність нарахування та своєчасність сплати митних податків і платежів.

Митний преаудит – специфічний вид митного аудиту, що здійснюється з метою підтвердження достовірності даних обліку і звітності суб'єктів ЗЕД

за попередні періоди (1–3 роки), котрі претендують на статус уповноваженого економічного оператора.

Митний постаудит – вид митного аудиту, що здійснюється після митного оформлення товарів і транспортних засобів з метою підтвердження достовірності відображення у системі обліку і звітності суб'єкта ЗЕД інформації про обсяги задекларованих операцій, правильності нарахування та своєчасності сплати митних податків і платежів.

Таким чином, митний контроль є різновидом державного фінансового контролю, він виконує низку вагомих у контексті фінансової та митної безпеки функцій і здійснюється відповідно до таких загальних принципів: законності, системності, систематичності, дієвості, економічності, прозорості та гласності. Окрім того, митному контролю притаманні й специфічні принципи, що відрізняють його від інших видів державної контрольної діяльності, а саме принципи вибірковості та мінімізації митних процедур під час митного оформлення на основі застосування методів оцінювання ризиків, всеохопності суб'єктів ЗЕД митним контролем у вигляді документальних перевірок стану обліку і звітності після митного оформлення, а також принцип безперервності, що передбачає здійснення такого контролю протягом всього часу здійснення господарської діяльності юридичною особою – суб'єктом ЗЕД [7].

Зауважимо, що застосування контрольних заходів вибірковим порядком відповідає головному принципу Кіотської конвенції – спрощення митних процедур і скорочення часу на митне оформлення. При цьому митні органи взаємодіють з іншими контролюючими органами, учасниками ЗЕД, уповноваженими економічними операторами та професійними об'єднаннями чи асоціаціями.

Саме тому дотримання принципу вибірковості та зменшення заходів поточного контролю до 10–15 % від обсягів зовнішньо-торговельних операцій – позитивний крок у реорганізації діяльності митних підрозділів ДФС. Проте скорочення обсягів митного контролю під час митного

оформення має бути заміщеним розширенням можливостей такого контролю після митного очищення товарів та випуску їх у вільний обіг (це 85–90 % товарообігу у сфері ЗЕД).

Митний контроль здійснюється безпосередньо посадовими особами митних органів в наступних формах: [22]

1) перевірка документів та відомостей, які надаються митним органам під час переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення;
2) митний огляд (огляд та переогляд товарів та транспортних засобів комерційного призначення; огляд та переогляд ручної поклажі та багажу; особистий огляд громадян);
3) облік товарів та транспортних засобів комерційного призначення;
4) усне опитування громадян та посадових осіб підприємства;
5) огляд територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних складів, вільних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться товари ти транспортні засоби, котрі підлягають під митний контроль;
6) перевірка обліку товарів, які переміщуються через митний кордон України та/або перебувають під митним кордоном;
7) проведення документальних перевірок з питань своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;
8) направлення запитів до інших державних органів чи органів іноземних держав для встановлення автентичності документів, які передані митному органу.

Крім процедур митного контролю можуть здійснюватися також процедури санітарного-епідемологічного, ветеринарного, фітосанітарного, екологічного та контролю за переміщенням культурних цінностей, у вигляді попереднього документального контролю в пунктах пропуску через митний кордон – органами доходів та зборів.

Сам контроль за переміщення товарів через митний кордон здійснюється за принципом «єдиного вікна», а форми та обсяг контролю обираються на підставі результатів роботи системи управління ризиків.

Товари та транспортні засоби комерційного призначення перебувають від митним контролем з моменту його початку і до закінчення згідно із заявленим митним режимом.

У разі ввезення товарів та транспортних засобів на митну територію України розпочинається з моменту перетину кордону. У разі вивезення товарів та транспортних засобів митний контроль розпочинається з моменту пред'явлення товарів для митного оформлення та їх декларування.

Граничний строк перебування товарів та транспортних засобів під митним контролем не може перевищувати 180 календарних днів, крім випадків, які продиктовані особливими митними режимами [3].

Підсумовуючи вище сказане можна зробити висновок, що митний контроль займає важливе місце у системі державного фінансового контролю, адже саме через систему контрольно-перевірних заходів у межах митного контролю держава має забезпечувати економічну й фінансову безпеку, захищати власні національні інтереси.

Недосконаліть митного контролю в України уможливило значне зростання тіньових оборудок та стало однією з причин витоку значних “брудних” фінансових коштів за кордон та їх осідання в офшорних зонах. Посилення засобів митного контролю, особливо відродження у митних структурах підрозділів митного аудиту, дозволило значно підвищити ефективність митного контролю та стало на заваді фінансовому “знекровленню” України.

2. Здійснення митного контролю та правові засади функціонування органів митного контролю

З метою забезпечення здійснення митними органами митного контролю у пунктах пропуску через державний кордон України, а також на територіях морських та річкових портів, аеропортів, на залізничних станціях та на території підприємств, вільних митних зон, митних складів та інших місцях можуть створюватися зони митного контролю. Порядок створення таких зон забезпечує ДФСУ [14].

Важливим аспектом функціонування зони митного контролю є режим зони, під яким розуміють приписи, заборони, обмеження щодо перебування в зоні митного контролю товарів, транспортних засобів та громадян.

В рамках зон митного контролю існує особливий порядок проведення господарських робіт, які допускаються тільки з письмового дозволу керівника відповідного митного органу за погодженням із начальником відповідного органу охорони державного кордону України.

Митні органи в межах своїх повноважень мають право застосовувати примусові заходи до порушників режиму зони митного контролю. Митні органи мають право у примусовому порядку зупинити та повернути в зони митного контролю товари, транспортні засоби та громадян, які без дозволу митних органів із зони митного контролю, а також морські та річкові судна, котрі без дозволу митних органів вийшли з зони митного контролю та території вод України.

Під час переміщення товарів та транспортних засобів декларант, перевізник або уповноважена ним особа надають митному органу в паперовій або електронній формі насупні документи та відомості [13].

При перевезені автомобільним транспортним засобом:

- документи на транспортний засіб, зокрема ті, які містять інформацію про його державну реєстрацію;

- транспортні перевізні документи та міжнародні товаро-транспортні накладні;
- документ, визначений актами всесвітнього поштового союзу, який супроводжує міжнародно-поштові відправлення;
- комерційні документи на товар, зокрема ті, які містять інформацію про найменування та адресу перевізника, країну відправлення, країну призначення відправника та отримувача товарів;
- відомості про кількість вантажних місць та вид упаковки;
- найменування товарів;
- вага брутто товарів (у кілограмах або об'єм товарів у метрах кубічних, крім великогабаритних вантажів).

При перевезені залізничним транспортним засобом необхідні такі документи:

- транспортні (перевізні) документи;
- передатна відомість на залізничний рухомий склад;
- документ, котрий засвідчує наявність припасів;
- документ, який супроводжує міжнародні поштові відправлення;
- комерційні документи на товари, які перевозяться.

Крім вище перелічених документів декларант подає митному органу митну декларацію, а також документ який визначає вартість товару.

Перевірка таких документів здійснюється митником візуально з застосуванням інформаційних технологій (шляхом проведення форматологічного контролю, контролю співставлення та контролю із застосуванням системи управління ризиками) [13].

Форматологічний контроль – автоматизована перевірка правильності заповнення даних митної декларації на предмет достовірності та законності, а також в частині здійснення статистичного валютного контролю, контролю

нарахування митних платежів та застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Контроль співставлення – автоматизоване співставлення даних, які містяться в митних деклараціях чи інших документах з даними, які містяться в електронних носіях митної декларації, митних та правоохоронних органів, суміжних держав на предмет достовірності даних, які перевіряються.

Контроль із застосування системи управління ризиками – це оцінка ризику шляхом аналізу, в тому числі з використання інформаційних технологій, поданих документів про переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України з метою обрання форм та обсягу митного контролю в достатніх для забезпечення додержання митного законодавства [17].

Внаслідок застосування системи управління ризиками можуть бути використані митними органами наступні процедури: [17]

1. Огляд товарів, транспортних засобів: проводиться в короткий строк після прийняття рішення про його проведення.

Огляд може бути ідентифікаційним (без розкриття пакувальних місць та без обстеження транспортних засобів); частковим (з розкриттям до 20% пакувальних місць та вибірковим обстеженням транспортних засобів); повним (з розкриттям до 100% пакувальних місць та поглибленим обстеженням транспортних засобів).

За письмовим рішенням керівника митного органу або особи, котра виконує його повноваження огляд товарів та транспортних засобів може також проводитись, якщо:

- митна декларація не подана декларантом та є достатні підстави вважати, що ці товари переміщуються через митний кордон України з порушенням митного законодавства;
- товари знайдено (виявлено) під час здійснення митного контролю у зонах митного контролю та /або транспортних засобів, які перетинають митний кордон України та їх власник невідомий;

- декларантом не виконуються свої безпосередні обов`язки.

2. Переогляд товарів, транспортних засобів: проводиться у разі виявлення пошкодження або втрати митного забезпечення накладеного на зазначені товари, транспортні засоби чи за наявності інших видимих ознак можливого несанкціонованого доступу до товарів, які перебувають під митним контролем.

За результатами огляду (переогляду) складається акт у двох примірниках, де зазначаються наступні відомості:

- посадові особи митного органу, які здійснюють огляд (переогляд) та осіб, які були присутні під час його проведення;
- підстави проведення огляду (переогляду) за відсутності осіб, які переміщують товар;
- обсяг здійснення огляду (переогляду) та результати його проведення;
- інші відомості, котрі стосуються товарів та транспортних засобів щодо яких проводився огляд (переогляд).

Акт огляду (переогляду) засвідчується відбитком особистої номерної печатки посадової особи митного органу.

3. Особистий огляд: проводиться за письмовим рішенням керівника митного органу, якщо є достатні підстави вважати, що громадянин, який перетинає митний кордон приховує предмети контрабанди або інші товари, котрі є предметом порушення митних правил.

Перед початком огляду посадова особа митного органу пред`являє громадянину письмове рішення керівника митного органу, знайомить його з правами та обов`язками, пропонує добровільно видати приховані або незадекларовані товари.

У випадку відмови від добровільної видачі на рішенні при проведенні особистого огляду робиться відповідний запис завірений підписом митника.

Права громадянина щодо якого здійснюється особистий огляд:

- до початку проведення особистого огляду громадянин має право на ознайомлення із рішенням про проведення такого огляду;
- право ознайомитись зі своїми правами та обов`язками під час огляду;
- право надавати пояснення та заявляти клопотання;
- добровільно видати товари, які переміщуються з порушенням законодавства;
- користуватися рідною мовою та послугами перекладання;
- ознайомитись з актом проведення особистого огляду після його складання та зробити заяву, яка підлягає внесенню до акта;
- оскаржувати рішення та дії митного органу щодо проведення такого огляду.

Особистий огляд проводиться в ізольованому приміщенні посадовою особою митного органу однієї статті із даним громадянином в присутності не менше ніж двох понятих цієї статті. Понятими не можуть бути родичі та працівники митних органів.

Під час проведення особистого огляду складається протокол за встановленою формою та підписується посадовою особою митного органу, громадянином, понятим та за наявності медичного працівника.

4. Усне опитування громадян та посадових осіб підприємства.

Метою такої процедури є отримання митниками інформації, що має важливе значення для здійснення митного контролю. У разі необхідності під час проведення усного опитування може складатись протокол, про складання якого попереджається особа.

У разі потреби для участі у здійсненні митного контролю можуть залучатися спеціалісти та експерти зі сторони. Така процедура здійснюється керівником митного органу або його заступником за погодженням з керівником підприємства, установи, організації де працює спеціаліст чи експерт.

Щоб визначити ефективність роботи митних органів України протягом 2015-2016 рр, розглянемо заходи які були здійснення митницями ДФСУ для забезпечення митного контролю [9]. Так, протягом 2015 року до уповноважених органів іноземних держав направлено 895 запитів на перевірку автентичності документів, поданих для підтвердження заявленої митної вартості та отримано 330 відповідей, з яких у 61 випадку митні органи зарубіжних країн не підтвердили автентичність документів [9].

ДФСУ забезпечувала постійний контроль за правильністю класифікації товарів згідно з УКТЗЕД та недопущення втрат обов'язкових митних платежів до державного бюджету. Зокрема, протягом 2015-першої половини 2016 року прийнято 2486 класифікаційних рішень (що більше на 26,4% в порівнянні з 2014 роком), за їх результатами класифіковано 4538 товарів (більше на 36,3% в порівнянні з 2014 роком). Додаткові надходження до бюджету за рахунок класифікаційної роботи в 2015 році, у порівнянні з 2014 роком зменшилися на 9,1% (219,2 млн. грн. проти 241,1 млн. гривень). Додаткові надходження до бюджету від контролю за класифікацією товарів на етапі після митного оформлення складають 28,3 млн. гривень. Крім того, забезпечено контроль за правильністю визначення походження товарів. У 2015 році додаткові надходження від контролю за правильністю декларування країни походження товару склали 81,0 млн. грн., що на 11,1 млн. грн. більше, ніж за 2014 рік (без урахування Луганської та Донецької митниць). В 2015 та 2016 році було проведено 504 документальні перевірки щодо дотримання платниками податків законодавства з питань державної митної справи, за результатами яких донараховано 160,6 млн. грн., з них узгоджено 32,5 млн. грн [9,20].

На основі проведеного аналізу, можна визначити основні проблеми, які перешкоджають проведенню ефективного митного контролю в Україні: наявність прогалин у нормативно-правових актах; ризикоорієнтована система відбору суб'єктів ЗЕД до митного контролю; недосконала система інформаційної взаємодії суб'єктів, що приймають участь у митному

контролі. Можливими шляхами вирішення цих проблем є відступ від домінування фіскальної складової митного регулювання, вдосконалення митного законодавства, удосконалення роботи митних органів, покращення їх взаємодії з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, які є об'єктами перевірки [16].

3. Напрямки вдосконалення механізму організації та проведення митного контролю в Україні

На сьогодні одним з пріоритетних напрямів вдосконалення митного контролю визначено спрощення митних процедур та скорочення часу митного оформлення в цілях формування сприятливих умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності по збільшенню обсягів зовнішньої торгівлі товарами та послугами [7].

Завдання вдосконалення процедур митного контролю, з одного боку, і необхідність створення сприятливих умов для нарощування товарообігу учасниками зовнішньоекономічної діяльності, з іншого, знайшло реалізацію у створенні та функціонуванні в нашій державі вантажних митних комплексів, автопортів, автотермінлів.

Одним із пріоритетних напрямків вдосконалення процедур митного контролю є повномасштабне впровадження електронного декларування. За цих умова декларанту або брокеру немає потреби особисто приносити до митниці необхідні для митного оформлення документи [6].

Стратегія розвитку суспільства в світі однозначно засвідчує, що перемоги досягають ті структури, які накопичують та вміло розпоряджаються наявною інформацією. Збір і обробка великих об'ємів інформації, на теперішній час, можливі тільки з застосуванням інформаційних технологій, які реалізуються шляхом створення комплексних систем. Провідні митні служби світу (Німеччина, Франція, Росія, Японія, Китай, США, Канада та багато інших держав) також активно переходять на сучасні електронні технології.

Тому "Електронна митниця" – це не тільки утворення декількох країн. Це – майбутнє митної спільноти світу. З метою удосконалення митної справи необхідно створювати нові електронні інформаційні системи та моделі електронної комерційної діяльності у сфері, наприклад, міжнародної електронної торгівлі, які будуть функціонально сумісні з аналогічними системами різних країн.

Електронне декларування здійснюється з використанням електронної митної декларації, засвідченої електронним цифровим підписом, та інших електронних документів або їх реквізитів у встановлених законом випадках [3, с.185].

«E-Customs» – це багатофункціональна комплексна система, яка органічно поєднує:

- інформаційно-комунікативні технології різних країн світу та сукупність механізмів їх застосування;

- вже існуючі інформаційні системи контролю за експортом, імпортом і транзитом в єдину автоматизовану систему таким чином, щоб забезпечити обмін електронною інформацією між усіма органами та суб'єктами, задіяними в експортно-імпортних операціях;

- системи технологічного забезпечення безперервного потоку, накопичення та обробки електронної інформації між митними адміністраціями держав, національними органами державної влади та суб'єктами міжнародної електронної торгівлі [14].

Запровадження процедури електронного декларування товарів дозволить сформувати необхідні умови для застосування інформаційних технологій на якісно новому рівні й забезпечить запровадження електронного документообігу між митними органами та підприємствами із використанням механізму електронного цифрового підпису (ЕЦП). Основною функцією ЕЦП є забезпечення правочинності електронних документів у рамках електронного документообігу та електронного декларування. ЕЦП - це спеціальне програмне забезпечення, яке призначене

мінімізувати проблеми при переході на електронний документообіг і зробить роботу з електронними документами інтуїтивно зрозумілою і простою.

Сучасні процеси міжнародної торгівлі потребують введення сучасних методів митного контролю. Значне зростання кількості торгових потоків, функціонування великих корпорацій з глобальними мережами, складними бізнес- системами, ланцюгами постачання, потреба проведення господарських операцій у стислі терміни та інші складові сучасної торгівлі створили необхідність перенесення процедур, що здійснюються митними органами на етап після митного оформлення. Для гарантування економічної безпеки під час процесів міжнародної торгівлі світовими організаціями створено низку нормативно-правових актів, які визначають стандарти державного контролю. У зв'язку з обранням курсу на євроінтеграцію та збільшення ролі у світовій торгівлі до України висувається перелік вимог щодо норм проведення митного контролю.

Одним з ключових його напрямків є сьогодні митний пост-аудит. Аналіз нормативно-правових актів та роботи державних органів України показав, що міжнародні стандарти проведення митного пост-аудиту запроваджені лише частково. Відсутні відповідний понятійний апарат, у тому числі безпосередньо визначення терміну «митний пост-аудит», система відбору високоризикових підприємств та операцій з метою проведення перевірок в рамках митного пост-аудиту, можливість оперативного доступу під час перевірки до відомостей контрагентів підприємства, що перевіряється, інструменти оцінки та підвищення якості контрольно-перевірочної роботи, вимоги до здійснення суб'єктами господарювання обов'язкового внутрішнього аудиту, обмежені права посадових осіб контролюючих органів тощо [4,19].

У той же час, слід зазначити, що з метою підвищення якості здійснення контрольно-перевірочної роботи та виконання міжнародних домовленостей, Державною фіскальною службою України на постійній основі вдосконалюється процедура проведення перевірок дотримання вимог

законодавства України з питань державної митної справи. Так, за останні два роки розроблено методичні рекомендації та роз’яснення щодо роботи посадових осіб з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, митного оформлення припасів та поміщення товарів у митний режим транзиту, проведення перевірок правильності визначення митної вартості товарів, доперевірочного аналізу, зустрічних звірок, перевірок з питань законності отримання пільг, документальних планових виїзних перевірок дотримання митного законодавства та інших питань.

Одним із напрямків вдосконалення механізму організації митного контролю є розробка та запровадження технологічних схем митного контролю. В свою чергу, технологічна схема являє собою обов'язкову для виконання послідовність операцій митного контролю та митного оформлення, а також дій посадових осіб підрозділів митного органу під час здійснення цих операцій [1].

Основні напрями вдосконалення організації митного контролю на сучасному етапі розвитку зовнішньоекономічних відносин України полягають у: вдосконаленні організації механізму митного контролю; скороченні термінів і підвищенні якості огляду товарів і транспортних засобів; скороченні термінів сплати митних платежів; вдосконаленні документального оформлення митних процедур; попередженні заподіяння збитку економіці і загрози загальної безпеки країни; зменшенні витрат на здійснення контролю за допомогою розробки гнучких технологій залежно від категорій товарів і осіб, що їх переміщають; забезпеченні доставки товарів у повному обсязі до місць митного оформлення; поліпшенні взаємодії з транспортними організаціями за допомогою розробки і впровадження спільних технологій, що забезпечують здійснення ефективного митного

контролю та оформлення товарів з урахуванням необхідності забезпечення безперервності перевізного процесу і необхідності скорочення простою транспортних засобів; розробці і впровадженні заходів для вдосконалення основних напрямів взаємодії митної служби з іншими правоохоронними органами; вдосконаленні контролю на напрямах незаконного переміщення товарів і транспортних засобів [21].

Отже, Державною фіскальною службою України здійснюються певні заходи щодо наближення вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів. Одним із основних напрямків вдосконалення митного законодавства в Україні, регламентовано Митном кодексом України, а відповідно до якого, вагомим засобом до спрощення взаємовідносин між суб'єктами ЗЕД та митними органами України є наведений конкретний список документів та відомостей, необхідних до подання для здійснення митного контролю, перелік відомостей які вказуються у митній декларації, термін проведення митного контролю та митне оформлення до чотирьох годин, перелік форм митного контролю та порядок їх застосування.

Висновок

Митний контроль займає важливе місце у системі державного фінансового контролю, адже саме через систему контрольно-перевірних заходів у межах митного контролю держава має забезпечувати економічну й фінансову безпеку, захищати власні національні інтереси.

Згідно з Митним кодексом України, митний контроль – це комплекс заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з ціллю забезпечення додержання норм Митного кодексу, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи та міжнародних договорів України.

Комплексним завданням діяльності митних органів повинно бути постійне удосконалення системи управління ризиками, що має об’єднувати нормативно-правові, методологічні, інформаційно-технічні, технологічні, організаційні та кадрові аспекти.

З огляду на це, основними напрямками реалізації системи управління ризиками є посилення експертної та аналітичної роботи з виявлення ризиків, а також розроблення методик виявлення ризиків. Не менш важливим у вдосконаленні митного контролю є впровадження інформаційних технологій. Система електронного декларування, як будь-яка нова технологія поки недосконала. Розробка та впровадження нових програмних продуктів дозволять удосконалити систему електронного декларування, максимально використовувати її можливості.

Боротьба з митними правопорушеннями економічного характеру, основною метою яких є ввезення в країну товарів з ухиленням від сплати митних платежів, може бути ефективною та результативною тільки у разі, якщо вона ведеться заходами також економічного характеру. Основним заходом економічного характеру у боротьбі з такими митними правопорушеннями є оптимізація податкового законодавства як щодо оподаткування імпорту товарів, так і створення належних податкових умов для розвитку вітчизняного виробника.

Недосконаліть митного контролю в України уможливило значне зростання тіньових оборудок та стало однією з причин витоку значних "брудних" фінансових коштів за кордон та їх осідання в офшорних зонах. Посилення засобів митного контролю, особливо відродження у митних структурах підрозділів митного аудиту, дозволило значно підвищити ефективність митного контролю та стало на заваді фінансовому "знекровленню" України.

Вивчення багатого зарубіжного досвіду й міжнародного законодавства у частині здійснення та удосконалення митного контролю, посиленні його ролі в протидії неправомірним зовнішньоекономічним операціям – один із кроків поліпшення системи митного контролю в Україні, що вимагає подальшого наукового осмислення.

Список використаної літератури:

1. Баран Р.Б. Сучасні орієнтири вдосконалення митного контролю в Україні Р.Б. Баран // Інноваційна економіка. – 2013. - №1’2013[39]. – С. 67-72.

2. Бережнюк І. Г. Актуальні питання теорії та практики митної справи: монографія / за заг. ред. І. Г. Бережнюка. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. – 428 с. – (Митна справа в Україні. Том 21).

3. Білуха М. Т. Митний контроль: організація і методологія / М. Т. Білуха, Т. В. Микитенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2014. – № 1. – С. 181-187. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnudpsu_2014_1_26 .

4. Вакульчик О.М. Використання досвіду ЄС в побудові системи законодавчого та митодичного забезпечення митного постаудиту в Україні / О.М. Вакульчик, Т.С. Єдинак, О.О. Книшек // Вісник Академії митної служби України. Серія “Економіка”. – 2013. - №2(50). – С.11-23.

5. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс] // Фінансовий портал МФУ. – Режим доступу: http://www.index.minfin.com.ua/index/gdp.

6. Воронкова К., Муратов І. Із впровадженням електронного декларування ми виходимо на якісно новий рівень митного контролю і митного оформлення / К. Воронова, І. Муратов // Митниця. – 2011. - №5 (78). – С.9-12.

7. Годованець О. Митний контроль в Україні: сутність і призначення [Електронний ресурс] / О. Годованець, Н. Ведашенко. – Режим доступу : http://www.sophus.at.ua/publ/2014_11_25_lviv/sekcija_4_2014_11_25/mitnij_kontrol_v_ukrajini_sutnist_i_priznachennja/70-1-0-1088.

8. Дегтярьова С. В. Принципи здійснення митного контролю в Україні / С. В. Дегтярьова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 6-2. – С. 20-23. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/ 2014/pravo06-2/part_3/6.pdf.

9. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf.

10. Івашова Л. М. Основи митного постаудиту: навч. посібник / Л. М. Івашова, Т. С. Єдинак, В. Ю. Єдинак. – Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. – 200 с.

11. Крисоватий А.І. Економічний зміст і складові митної системи держави / А.І. Крисоватий, В.П. Мартинюк // Фінанси України. – 2009. – № 6. – С. 29–39.

12. Ломейко Ю. А. Аналіз та напрями взаємовідносин між суб'єктами митного контролю / Ю. А. Ломейко // Бізнес Інформ. – 2015. – № 2. – С. 58-67. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ binf_2015_2_10.

13. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.02.2012 р. № 4495-VI. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17.

14. Митна енциклопедія : у двох томах. – Т. 2 / редкол.: І. Г. Бережнюк (відп.ред.), П. В. Пашко та ін. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. – 536 с.

15. Оніщик Ю. В. Митний контроль як вид фінансового контролю / Ю. В. Оніщик// Науковий вісник Чернівецького університету. – 2012. – № 628. – С.

110-113. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://lawreview.chnu.edu.ua/ visnuku/st/628/18.pdf .

16. Рівень тіньової економіки України у 2015 році знизився до 40 % ВВП. – Режим доступу: http://www.dt.ua/ECONOMICS/riventinovoyi-ekonomiki-ukrayini-u-2015-roci-znizivsya-do-40-vvp-212784_.html.

17. Терещенко С. Управління ризиками під час митного контролюб товарів / С. Терещенко, С. Галько // Товари і ринки. – 2011. – № 1. – С. 43 – 48.

18. Туржанський В. А. Податковий та митний аудит зобов'язань за податками і зборами / В. А. Туржанський // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 357 – 362.

19. Туржанський В. А. Функціонування постаудиту в системі митного контролю: вітчизняний та зарубіжний досвід / В. А. Туржаснький // Митна безпека. – 2013. – № 1. С. 13 – 19.

20. Україна посіла 107 місце в рейтингу податкового навантаження на бізнес [Електронний ресурс] // Економічна правда від 20 листопада 2015 р. – Режим дос-тупу : https://www.epravda.com.ua/news/2015/11/20/568451/.

21. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – 208 с. – (Митна справа в Україні. Том 25).

22. Шкуратова І. І. Принципи і організація фінансового контролю в діяльності митних органів / І. І. Шкуратова, А. А. Халецька // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Державне управління. – 2011. – № 2. – С. 120-126. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ vamcudu_2011_2_18.

23. Transparency International: Україна зайняла 130 місце у рейтингу сприйняття корупції [Електронний ресурс] // Новое время. – Режим доступу : http://www.nv.ua/ukr/ukraine/events/transparency-international-ukrajina-zajnjala-130-mistse-u-rejtingu-sprijnjattja-koruptsiji-93576.html.